

AZ IDŐLEGES TÖBBSZÖRÖZÉSI KIVÉTEL AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGÁNAK JOGGYAKORLATÁBAN – II. RÉSZ

Az időleges többszörözési kivétel az EUB esetjogában

Az időleges többszörözés kérdésében az EUB joggyakorlata előremutató. Ez leginkább abban mutatkozik meg, hogy a luxembourgi fórum az alább citált esetekben – igaz a háromlépcsős teszt figyelembevételével, de – teret engedett azok előtt az új üzleti modellek előtt, amelyek a technológia által indokolt mértékben időlegesen többszörözték a felhasznált szerzői műveket.

Az *Infopaq*-ügyben⁸² a névadó vállalkozás az írottmedia-figyelés és -elemzés területén tevékenykedett, a dán napilapokból és más időszaki kiadványokból származó cikkeket foglalta össze. A cikkek kiválasztását megrendelésre végezték, az összefoglalókat pedig e-mailben küldték el a megrendelőknek. A kivonatolt cikkeket a megrendelői igényeknek megfelelően választották ki, úgynevezett „*adatrögzítési eljárás*” során.⁸³

Az ellenérdekelte fél a dán napilapkiadók szakmai egyesülete volt. Miután tudomást szerzett arról, hogy az *Infopaq* tevékenységét a jogosultak hozzájárulása nélkül végzi, a cikkeket pedig kereskedelmi célból, szkennelés útján többszörözi, értesítette álláspontjáról – amely szerint szükséges lett volna a szerzői jogi jogosultak hozzájárulása – az *Infopaq*-ot. A DDF az *Infopaq* által végzett adatrögzítési eljárás során négy olyan fázist különböztetett meg, amelyekhez álláspontjuk szerint a szerzői jogi jogosultak engedélyét kellett volna kérni.⁸⁴

Az első felhasználási cselekmény a kiadványok manuálisan történő rögzítése egy elektronikus adatbázisban. Ezt követően beszkenelték a kiadványok kiválasztott szakaszait. A beszkenelt oldalak TIFF-fájllá alakultak. A metódus során a TIFF-fájlokat átküldték egy OCR szerverre, amelyeket az digitálisan feldolgozható adatokká alakított át. A betűk képei olyan kódokká konvertálódtak, amelyek jelzik a számítógépnek, hogy az adott kód mely karaktert jelöli, így a gép képessé válik a szöveg olvasására, amely szövegek bármely szövegszerkesztő programban megjeleníthetővé válnak. Ezt követően a digitális szövegfájlt feldolgozták, hogy az a megadott keresőszó beírása után kereshetővé váljon. Találat esetén olyan fájl képződött, amely megmutatta a keresett kiadványt, szakaszt és oldalszámot. A keresést elősegítendő rögzítésre került a keresőszó előtti és utáni öt szó is. A keresés végén a szö-

* Tanársegéd, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet.

⁸² C-5/08. *Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening* ECLI:EU:C:2009:465.

⁸³ Uo. 13. pont.

⁸⁴ Uo. 14–16. pont.

vegfájl törlődött. Az adatrögzítési eljárás végén egy adatlap azonban kinyomtatásra került, amelyen a felhasznált kiadvány minden olyan oldala szerepelt, amelyen a beírt keresőszó megtalálható volt.⁸⁵

Az EUB az Infosoc-irányelv 2. cikkét elemezve elsőként leszögezte, hogy az irányelv sem a többszörözés, sem a részben történő többszörözés fogalmát nem határozza meg. Ezért a fogalmakat a szöveg kontextusában – a rendelkezés kifejezéseire és a szövegösszefüggésre tekintettel – kell értelmezni, miközben figyelemmel kell lenni a vizsgált irányelv és a nemzetközi szerzői jog célkitűzéseire.⁸⁶

Miután a Bíróság megállapította, hogy mit kell egyéni, eredeti jellegű szerzői műnek tekinteni,⁸⁷ azt is kimondta, hogy a mű részletét, amennyiben hozzájárul az egész mű egyéni, eredeti jellegéhez, is megilleti a szerzői jogi védelem.⁸⁸ Mivel az újságcikkeket jellegüknél fogva irodalmi műként védelem illeti, így nem is lehet kérdés, hogy mind a szóban forgó művek, mind azok részletei szerzői műnek tekintendők. A szavak önmagukban ugyan nem védettek, de azok mondatokba szövése tükrözi a szerző egyéniségét, amely megállapítás fontos a kulcsszavas keresés szempontjából, mivel a keresés eredménye tartalmazhat olyan mondatokat, mondatrészeket, amelyekből egyértelműen lehet következtetni a szerzőre és alkotására. Ebből következik, hogy a mondatrészek többszörözése a mű részben történő többszörözésének tekintendő.⁸⁹

Ezek a kifejezések, tizenegy szavas mondatrészek minden alkalommal többszörözésre kerülnek, amikor a kulcsszó megjelenik. Mivel pedig gyakran több kulcsszót is figyelembe vesz a rendszer, ezért a szövegkivonatok felhalmozódása terjedelmesebb részletek többszörözéséhez is vezethet, amely részletek egyéni, eredeti jellegűek lehetnek. Mindezekre tekintettel a többszörözés kérdésére a bíróság azt a választ adta, hogy az adatrögzítési eljárás során megvalósuló cselekmények, amelyek a részletek tárolásából, majd kinyomtatásából állnak, a részben történő többszörözés megalapozására adhatnak okot.⁹⁰

Az Infopaq által végzett azon többszörözési eljárás kapcsán, amelynek során az elektronikus keresési eljárást követően törlésre kerülnek a másolatok, az EUB kimondta, hogy az időleges és közbenső többszörözési cselekmények célja, hogy lehetővé tegyék azon műszaki eljárás megvalósítását, amelynek elválaszthatatlan és lényeges részét képezik. Az ilyen jellegű többszörözési cselekmények nem léphetik túl azt a mértéket, amely a szóban forgó eljárás megfelelő működéséhez szükséges. Fontos kritériuma továbbá a „*valamely műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges része*” fordulatnak, hogy a másolatok megőrzése vagy törlése nem függhet a másolást végző egyén mérlegelésétől, hiszen így nem lenne biztosí-

⁸⁵ Uo. 17–21. pont.

⁸⁶ Uo. 30–32. pont.

⁸⁷ Uo. 33–37. pont.

⁸⁸ Uo. 38. pont.

⁸⁹ Uo. 44–48. pont.

⁹⁰ Uo. 50–51. pont.

tott, hogy a felhasználáshoz szükséges, időleges másolat a felhasználást követően azonnal törlődni fog.⁹¹

Mindezekből következik, hogy „közbensőnek” akkor kell tekinteni a többszörözési cselekményt, ha annak időtartama nem haladja meg az érintett műszaki eljárás megfelelő működéséhez szükséges mértéket, a cselekmény eredményének pedig automatikusan, emberi beavatkozás nélkül törlődni kell. Mivel az Infopaq tevékenysége során létrejött TIFF-fájlok a szövegfájlok létrehozása után automatikusan törlődnek, az imént citált rendelkezések alkalmazhatóságát nem zárta ki az EUB az alapul fekvő ügyben.⁹² Ugyanakkor figyelmeztetett arra, hogy a tizenegy szavas szövegfájlok kinyomtatásával materiális hordozóra történik a többszörözés, amelyek nem törlődnek automatikusan. Sőt, a másolatok fennmaradása kizárólag a többszörözést végző személy akaratától függ, amely így huzamosabb ideig is fennmaradhat, így ez az utolsó mozzanat, vagyis a szövegkivonatok kinyomtatása nem tekinthető közbensőnek és járulékos jellegűnek.⁹³

Az EUB tehát a szövegkivonatok kinyomtatását nem minősítette közbenső, vagyis engedély nélkül végezhető tevékenységnek,⁹⁴ ugyanakkor a TIFF-fájlok létrehozását, majd azt követő automatikus törlődését szemlélve nem zárta ki a közbenső jelleget, vagyis az ítélet utat mutathat hasonló jellegű ügyek megítéléséhez.

Az első Infopaq-döntés tehát még úgy ítélte meg, hogy „*az adatrögzítési eljárás folyamán megvalósított cselekmény, amely egy védelem alatt álló műből származó tizenegy szavas szövegkivonat tárolásából és azt követő kinyomtatásából áll, tartozhat a részben történő többszörözés ... a 2. cikk ... fogalma alá, amennyiben ... az így átmásolt elemek a szerző saját szellemi alkotásának kifejeződései.*” Ezen túlmenően a tizenegy szavas szövegkivonatok kinyomtatásáról a bíróság úgy látta, hogy azok „*nem teljesítik az ... 5. cikk (1) bekezdésében foglalt, közbenső jellegre vonatkozó feltételt, ennél fogva ezen eljárás nem végezhető az érintett szerzői jogi jogosultak hozzájárulása nélkül.*”⁹⁵

Az Infopaq tevékenysége körüli vita az EUB előzetes döntésével nem ért véget. Az *Infopaq II*-ügyben⁹⁶ a Højesteret újfent az EUB-hez fordult. A kérdések most is a „*műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges része*” fordulat elemzésére, a „*jogszerű felhasználás*” és az „*önálló gazdasági jelentőség*” fogalmára, továbbá a háromlépcsős teszt értelmezésére irányultak.⁹⁷

Az EUB először megerősítette az Infopaq I-ügyben tett megállapításokat.⁹⁸ Az első és második kérdésben az EUB megállapítása szerint a „*műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges része*” fordulat azt jelenti, hogy a többszörözési cselekményeknek a maguk egészében

⁹¹ Uo. 59–62. pont.

⁹² Uo. 63–65. pont.

⁹³ Uo. 66–72. pont.

⁹⁴ Uo. 73–74. pont.

⁹⁵ Uo. 76. pont.

⁹⁶ C-302/10. Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening ECLI:EU:C:2012:16.

⁹⁷ Uo. 23. pont.

⁹⁸ Uo. 25–27. pont.

kell a szóban forgó műszaki eljárás során megvalósulniuk, sem részben, sem egészben nem mehetnek végbe a műszaki eljárás hatókörén kívül. Ez azt is jelenti, hogy a műszaki cselekménynek ténylegesen meg kell történnie, mivel nélküle a műszaki eljárás hatékonyan nem töltheti be a rendeltetését. Arra nézve, hogy a többszörözésnek az eljárás mely szakaszában kell megtörténnie, az Infosoc-irányelv nem tartalmaz egyértelmű rendelkezést. Ugyanez igaz az emberi tényező kérdésére, vagyis az irányelv nem zárja ki azt, hogy emberi beavatkozás történjen a műszaki eljárás során, sőt azt sem, hogy az időleges többszörözési cselekmény manuálisan kezdődjön. Az Infopaq tevékenysége során alkalmazott eljárás a leírt többszörözési cselekmények nélkül a rendeltetését nem tölthetné be megfelelően és hatékonyan. A nyomtatott cikkek digitalizálása nélkül ugyanis a keresési kulcsszavak nem volnának beazonosíthatóak és kivonatolhatóak.⁹⁹

A levezetés tükrében az EUB az első és a második kérdésre azt válaszolta, hogy az Infosoc-irányelv 5. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy *„valamely adattörzítési eljárás során végzett olyan időleges többszörözési cselekmények, mint az alapeljárás tárgyát képezők, megfelelnek annak a feltételnek, miszerint e cselekményeknek a műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges részét kell képezniük annak ellenére, hogy az említett eljárás azokkal kezdődik és végződik, továbbá emberi beavatkozással jár.”*¹⁰⁰

Arra a kérdésre, hogy az alapügyben végzett időleges többszörözési cselekményeknek egyetlen, kizárólagos célt kell-e szolgálniuk, a fórum azt a választ adta, hogy mivel a műszaki eljárás a sajtócikkek összefoglalásának hatékonyabb elkészítését és felhasználását segítette elő, a tizenegy szavas szövegkivonatok más felhasználási módokat nem tettek lehetővé, így a *„többszörözési cselekmények egyetlen (kizárólagos) célt szolgálnak, amely esetünkben a szerzői művek, illetve más, védelem alatt álló teljesítmények jogszerű felhasználásának lehetővé tétele.”*¹⁰¹

Az önálló gazdasági jelentőséggel kapcsolatban az EUB először is rávilágított arra, hogy a védett művek és teljesítmények önmagukban is gazdasági értékkel rendelkeznek, a hozzájuk való hozzáférésnek és felhasználásuk jogszerűségének gazdasági jelentősége kell, hogy legyen. Ezenfelül a felhasználás céljának a művek felhasználása megkönnyítésére vagy felhasználásuk hatékonyabbá tételére kell irányulnia. Amennyiben e feltételek megvalósulnak, akkor a felhasználás üzleti nyereségre vezet, amely egyet jelent a haszon növekedésével és az előállítási költségek csökkenésével. Ebben az esetben a többszörözési cselekménynek nem lehet olyan gazdasági előnye, amely eltér vagy elválasztható a jogszerű felhasználásból fakadó gazdasági előnytől. Az alapügyben megvalósított időleges többszörözési cselekménynek nincs önálló gazdasági jelentősége, mivel az előnyök csak a lemásolt művek felhasználása-

⁹⁹ Uo. 29–38. pont.

¹⁰⁰ Uo. 39. pont.

¹⁰¹ Uo. 43–46. pont.

kor jelentkeznek anyagi formában, amelyek ráadásul el sem térnek, és nem is választhatók el a felhasználásukból származó előnyöktől.¹⁰²

Mindezekre tekintettel az a döntés született az ötödik és a hatodik kérdésre, hogy az olyan időleges többszörözési cselekmények, amelyeknek az alapügy adatrögzítési eljárása során megtörténnek, megfelelnek annak a feltételnek, hogy „nem lehet önálló gazdasági jelentőségük, amennyiben egyrészt e cselekmények megvalósítása a védelem alatt álló mű jogszerű felhasználásából származó előnyökön túlmenően nem keletkeztet további előnyöket, másrészt pedig az időleges többszörözési cselekmények nem eredményezik e mű megváltoztatását”.¹⁰³

Végül az EUB érvelése szerint a kérdéses időleges többszörözési cselekmények megfelelnek a háromlépcsős tesztnek, amennyiben az 5. cikk (1) bekezdésében foglaltakat maradéktalanul kimerítik.¹⁰⁴

A *Meltwater*-ügyben¹⁰⁵ az EUB-nek fentiekhez hasonló háttérű kérdésekben kellett döntést hoznia. A *Meltwater* olyan médiafigyelő-szolgáltatást üzemeltetett, amely összefoglalókat tett ügyfelei számára online hozzáférhetővé. Ezek az összefoglalók interneten közzétett sajtócikkekéből álltak, amelyeket az ügyfelek által megadott keresőszavak alapján állítottak össze.¹⁰⁶ E tevékenységet sérelmesnek találta az NLA, az Egyesült Királyságban működő, a lapkiadókat tömörítő közös jogkezelő szervezet, mivel a *Meltwater* tevékenységéhez nem kért engedélyt a jogosultaktól.¹⁰⁷

A jogvita arra irányult, hogy az internetes böngészés során a monitoron kivetített és eközben a gyorsítótárólóban rögzített, a weboldalon elérhető szerzői művek megtekintéséhez szükséges-e a szerző előzetes engedélye, ha eközben sem a mű letöltésére, sem pedig ki nyomtatására nem kerül sor.¹⁰⁸

A Supreme Court az ügyet úgy ítélte meg, hogy a „képernyőn készült és a gyorsítótárólóban tárolt másolatok eleget tesznek a 2001/29 irányelv 5. cikk (1) bekezdésében foglalt feltételeknek”. Ennek ellenére mégis az EUB-hoz fordult az egységes uniós jogalkalmazás megteremtése érdekében.¹⁰⁹

Az EUB mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy a hasonló jogvitában született döntések és az 5. cikk (1) bekezdésében foglaltak célja, hogy biztosítsák „az új technológiák fejlesztését és működését, valamint megfelelő egyensúlyt biztosítsanak ... a jogosultak és ... a védelemben részesülő művek azon felhasználóinak jogai és érdekei között, akik részesülni kívánnak az új technológiákból”.¹¹⁰

¹⁰² Uo. 47–51. pont.

¹⁰³ Uo. 54. pont.

¹⁰⁴ Uo. 56–57. pont.

¹⁰⁵ C-360/13. *Public Relations Consultants Association Ltd v Newspaper Licensing Agency Ltd és társai* ECLI:EU:C:2014:1195.

¹⁰⁶ Uo. 7. pont.

¹⁰⁷ Uo. 8–13. pont.

¹⁰⁸ Uo. 14. pont.

¹⁰⁹ Uo. 18–20. pont.

¹¹⁰ Uo. 24. pont.

Ezt követően megállapította, hogy az 5. cikk (1) bekezdésének negyedik és ötödik feltétele teljesült, így nem képezi vizsgálat tárgyát. Az első feltétel esetében úgy látta, hogy mivel a megtekintett weboldal másolatai a gyorsítótárolóból idővel, illetve más megtekintett oldalak adataival való felülírással törlődnek, így azok időleges jellegűek. A harmadik feltétel kapcsán kifejtette, hogy a művek gyorsítótárolóban való többszörözése, majd az e másolatokra épülő képernyőn való megjelenítés a műszaki eljárás hatékony működése szempontjából elengedhetetlen, ennek megfelelően teljes egészében az eljárás során megy végbe. A szabad felhasználásként való minősítésnek nem képezheti akadályát az a felvetés, miszerint a böngészést mint műszaki eljárást a felhasználó maga indította el. E megállapítás a korábbi esetjogra vezethető vissza, amelynek tükrében az 5. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal nem ellentétes, ha a műszaki eljárás emberi beavatkozással jár együtt, vagy ha az eljárást manuálisan indították el vagy zárták le. Ebből az is következik, hogy a kérdéses képernyőn való többszörözés a műszaki eljárás elválaszthatatlan része.¹¹¹

A fentiek tükrében az EUB megerősítette a hozzá kérdéseket előterjesztő tagállami bíróság vélekedését. Eszerint „a gyorsítótárban tárolt másolatok jelentősen megkönnyítik az internetes böngészést, e másolatok nélkül az internet ugyanis nem tudna megbirkózni az online adattovábbítás tényleges mennyiségével. Ilyen másolatok készítése nélkül a weboldalak megtekintéséhez használt eljárás egyértelműen nem lenne ilyen hatékony és nem tudna megfelelően működni”.¹¹²

Ami a többszörözési cselekmény járulékos vagy közbenső jellegét illeti, az EUB először is emlékeztetett arra, hogy egy cselekmény akkor tekinthető közbensőnek, ha „időtartama az érintett műszaki eljárás megfelelő működéséhez szükséges mértékre korlátozódik.” Az eljárás oly mértékben van automatizálva, hogy mindenféle emberi beavatkozás nélkül törli a többszörözött műpéldányokat, amint azok a rendeltetésüket betöltötték. Ez akkor is így van, ha a mechanizmust megelőzi az olyan emberi beavatkozás, amely a használat befejezésére irányul. Nem zárja ki ugyanis a minősülést, ha a műszaki eljárást emberi kéz indítja el vagy zárja be.¹¹³ Ugyanígy közbensőnek minősítette a bíróság a képernyőn készült másolatokat, mivel függetlenül attól, hogy meddig van a böngészőben megnyitva, az oldal képernyőn való megjelenítése a műszaki eljárás megfelelő működéséhez szükséges mértékre korlátozódik.¹¹⁴

A járulékos jelleg akkor hívható fel, ha „sem a létezését, sem a célját tekintve nem önálló ahhoz a műszaki eljáráshoz képest, amelynek a részét képezi”.¹¹⁵ E megállapításnak oka, hogy a gyorsítótárban tárolt másolatok nem önállóak sem céljukat, sem létezésüket tekintve, ha-

¹¹¹ Uo. 25–33. pont.

¹¹² Uo. 35. pont.

¹¹³ Uo. 36–40. pont.

¹¹⁴ Uo. 46. pont.

¹¹⁵ Uo. 43. pont.

nem teljes mértékben a böngészés céljának vannak alárendelve. A célhoz kötött műszaki eljáráson kívül a felhasználók nem is tudnának a gyorsítótárban másolatokat készíteni.¹¹⁶

A Bíróság megállapította tehát, hogy az öt feltett kérdésből négy megfelel az Infosoc-irányelv 5. cikk (1) bekezdésének. A képernyőn és a gyorsítótárban készült másolatok megfelelnek a háromlépcsős tesztnek, amennyiben a weboldalak megtekintését célozzák. Az e célból készített másolatok nem is sértik indokolatlanul a jogosultak jogos érdekeit. Ennek oka, hogy az érintett műveket a weboldalak szerkesztői közvetítik a nyilvánossághoz, akik előzetesen kötelesek a szükséges felhasználási engedélyeket beszerezni. Ebből pedig következik, hogy a végfelhasználóknak már nem kell külön engedélyt kérni olyan művek megtekintést célzó felhasználására, amelyek eleve jogszerűen kerültek nyilvánossághoz közvetítésre.¹¹⁷ A webes böngészéshez szükséges műszaki eljárások során végzett időleges többszörözési cselekmények nem sértik a művek rendes felhasználását sem, mivel maguk is rendes felhasználásnak tekintendők, mert lehetővé teszik, hogy a weboldal szerkesztői által nyilvánosságához közvetített művek a végfelhasználók tömegeihez eljussanak. A másolatok készítése ennek a folyamatnak képezi a részét, így nem lehet sérelmes a művek rendes felhasználására.¹¹⁸

Az EUB ítéletében kimondta, hogy az 5. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy „a felhasználó számítógépének képernyőjén készült és a számítógépe merevlemezének gyorsítótárában tárolt azon másolatok, amelyeket egy végső felhasználó egy weboldal megtekintésekor készít, eleget tesznek azoknak a feltételeknek, amelyek szerint ezeknek a másolatoknak időlegesenek kell lenniük, közbenső vagy járulékos jelleggel kell bírniuk, és valamely műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges részét kell képezniük, valamint eleget tesznek az ezen irányelv 5. cikkének (5) bekezdésében megállapított feltételeknek, és ezért ezeket a másolatokat a szerzői jogok jogosultjának engedélye nélkül lehet készíteni.”¹¹⁹

Az időleges többszörözés kérdése felmerült az *FAPL v. QC Leisure*-ügyben is. Az EUB az Infosoc-irányelv 2. és 5. cikkének vizsgálata során elsőként megállapította, hogy az ügy szempontjából releváns, szerzői jogilag védett műveknek a közvetítés nyitó képsorait, a főcímzenét, a korábbi mérközések jelentősebb eseményeit tartalmazó összefoglalókat és a különböző grafikákat kell tekinteni.¹²⁰

A negyedik kérdés megválaszolását az EUB a 2. cikk értelmezésével kezdte, megállapítva, hogy a benne foglalt többszörözési jog fogalmát „az egész Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni”. E jogot olyan mű tekintetében lehet felhívni, „amely a szerző saját szellemi alkotását képezi”. Az alkotás egyes részleteit tehát akkor illeti meg a szerzői jogi oltalom, ha elemei az azt létrehozó szerző egyéni, eredeti szellemi alkotásai. Ha az egy időben többszö-

¹¹⁶ Uo. 49–50. pont.

¹¹⁷ Uo. 54–59. pont.

¹¹⁸ Uo. 60–61. pont.

¹¹⁹ Uo. 64. pont.

¹²⁰ Uo. 152. pont.

rögzött részletek tartalmaznak védett elemeket, akkor azok a 2. cikk a) pontja értelmében részleges többszörözés hatálya alá esnek. Ez akkor is így van, ha az egymás után következő részletek egy műszaki eljárás keretében azonnal törlődnek.¹²¹

Ha tehát a dekódolóegység memóriájában, majd azt követően a televízió-képernyőn megjelenített részletek önmagukban tartalmaznak olyan elemeket, amelyek egyéni, eredeti jegyeket mutatva szerzői jogi oltalomra tarthatnak számot, akkor az Infosoc-irányelv 2. cikk a) pontja alkalmazandó ezen elemek többszörözésére.¹²²

Amennyiben ez így van, az 5. cikk (1) bekezdésében található kivételnek is alkalmazhatónak kell lennie, amennyiben annak feltételei maradéktalanul megvalósulnak. Az EUB elsőként itt is felhívja a figyelmet, hogy a vizsgált irányelvi rendelkezés konjunktív feltételeket tartalmaz, amelyeknek maradéktalanul érvényesülniük kell, azokat szigorúan kell értelmezni. Ennek oka, hogy az 5. cikk (1) bekezdése eltérést jelent a főszabálytól, vagyis attól, hogy minden védett mű többszörözéséhez a jogosult engedélye kell. A jogalkotó azon szándéka, hogy eltérést enged az 5. cikk (1) bekezdésével, az irányelv (31) preambulumbekzdéséből eredeztethető. Nevezetesen, a jogalkotó szándéka az új technológiák fejlesztésének, működésének előmozdítása és a megfelelő egyensúly biztosítása a jogosultak és az új technológiát alkalmazni szándékozó felhasználók között.¹²³

A feltételek közül a dekódolóeszköz memóriájában történő időleges többszörözési cselekmények az 5. cikk (1) bekezdésének feltételei közül teljesítik az időlegesség követelményét, közbensők, és elválaszthatatlan részei a műholdas dekódolóeszközök és a televízió által megvalósított műszaki eljárásnak, amely lehetővé teszi a sugárzott műsorok vételét.¹²⁴

A negyedik feltétel érvényesüléséhez az szükséges, hogy a mű vagy más védett teljesítmény időleges többszörözése a jogszerű felhasználás lehetővé tételének céljával valósuljon meg. A jogszerűség akkor állapítható meg, ha a felhasználást a jogosult engedélyezte vagy egyébként jogszabály nem korlátozza. Mivel az angliai felhasználásokra a pub tulajdonosa nem kapott engedélyt, ezért az utóbbi feltételnek kell fennforognia. Az időleges többszörözési cselekményekre azért kerül sor, hogy lehetővé váljon a műholdas dekódolóegység és a televízió képernyőjének megfelelő működtetése, mivel a nézők csak így tudják a műveket venni, megtekinteni.¹²⁵ Az efféle tevékenységet, vagyis a televíziós műsorok „vételét és ott-honi megtekintését az Unió vagy az Egyesült Királyság szabályozása nem korlátozza ... ebből következően ez jogszerű cselekmény. ... A műsoroknak ezt a vételét jogszerűnek kell tekinteni, ha az Egyesült Királyságtól eltérő tagállamból származó műsorokról van szó, és ha arra külföldi dekódolóeszközzel kerül sor.”¹²⁶ Vagyis az időleges többszörözési cselekmények „egyetlen célja a műveknek a szerzői jogi irányelv 5. cikk (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett

¹²¹ Uo. 154–157. pont.

¹²² Uo. 159. pont.

¹²³ Uo. 162–164. pont.

¹²⁴ Uo. 165. pont.

¹²⁵ Uo. 167–170. pont.

¹²⁶ Uo. 171. pont.

jogszerű felhasználása”.¹²⁷ Ebből pedig következik, hogy az alapeljáráshoz „*hasonló többszörözési cselekmények eleget tesznek*” az 5. cikkben foglalt kivételnek.¹²⁸

Utolsóként a Bíróság kimondta, hogy a gazdasági jelentőség minden esetben fennforog, ha a művek, amelyeket felhasználnak, maguk is gazdasági értékkel bírnak. Ugyanakkor fontos, hogy a gazdasági jelentőség önálló legyen, vagyis hogy meghaladja azt a gazdasági előnyt, amely a védett művet tartalmazó műsorok pusztá vételéből és megtekintéséből származik. Megfordítva az érvelést, az időleges többszörözési cselekmények nem eredményezhetnek olyan gazdasági többletet, amely meghaladja a műsorok pusztá vételéből származó hasznot. Az EUB szerint az alapeljárás többszörözési cselekményei nem rendelkeznek önálló gazdasági jelentőséggel, vagyis kimerítik az 5. cikk (1) bekezdésének utolsó feltételét is.¹²⁹

Ha ez nem így lenne, az a (31) és (33) preambulumbekkezdésben megfogalmazott célkitűzéseknek mondana ellent, mivel az összes televíziónézőnek, akik modern vevő- és dekódolókészüléket használnak, azok működtetéséhez, valamint a műsorok megtekintéséhez a szerzői jogi jogosultaktól engedélyt kellene kérniük. Ez a fórum szerint „*megzavarná, sőt megbénítaná az új technológiák hatékony terjesztését és felhasználását*”.¹³⁰

Az EUB tehát az alapügyhöz hasonló eszközök segítségével végzett ideiglenes többszörözési cselekmények tekintetében úgy találta, hogy eleget tesznek az 5. cikk (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, következésképpen nem szükséges a szerzői jogi jogosult engedélye elvégzésükhöz.¹³¹

A *Filmspeler*-ügyben¹³² az alperes Wullems weboldalon kínált értékesítésre különféle multimédiás lejátszó eszközöket. A *filmspeler* nevű készülék alkalmas volt arra, hogy valamely kép- vagy hangforrás és a televízió képernyője között kapcsolatot hozzon létre. Az eszköz merevlemezen egy olyan nyílt forráskódú szoftver volt telepítve az alperes által, amely egy strukturált menü segítségével segítette elő a felhasználók fájlok közötti böngészését. A kezelőfelületbe olyan kiegészítő modulok, hiperlinkek voltak beépítve, amelyekkel más weboldalak is elérhetők voltak. Ezeken az oldalakon bizonyos tartalmak a jogosultak engedélye nélkül váltak a nyilvánosság számára hozzáférhetővé. Az alperes a szolgáltatását kifejezetten úgy reklámozta, hogy annak segítségével jogellenes audiovizuális tartalmak is megtekinthetők a televízió képernyőjén.¹³³

A felperes keresete ellen az alperes azzal védekezett, hogy a jogellenes forrásból származó művek „*megszakítás nélküli adatfolyam útján történő közvetítése a [holland] szerzői jogról*

¹²⁷ Uo. 172. pont.

¹²⁸ Uo. 171–173. pont.

¹²⁹ Uo. 174–178. pont.

¹³⁰ Uo. 179. pont.

¹³¹ Uo. 182. pont.

¹³² C-527/15. *Stichting Brein v. Jack Frederik Wullems* ECLI:EU:C:2017:300.

¹³³ Uo. 14–19. pont.

szóló törvény 13a. cikke szerinti kivétel alá tartozik, amelyet a 2001/29 irányelv 5. cikk (1) bekezdésére figyelemmel kell értelmezni”.¹³⁴

Vagyis lényegében az eljáró bíróságnak azt kellett eldöntenie, hogy jogellenes forrásból nyilvánossághoz közvetítésre alkalmazható-e az időleges többszörözési kivétel. Másképp fogalmazva, az ügy arra keresett választ, hogy az illegális streamingtechnológiák a közvetítésszolgáltató és a megtekintést végző, ekként a műveket időleges jelleggel a készülék gyorsítótárában többszöröző végfelhasználók szintjén kimenthető-e az 5. cikk (1) bekezdése alapján.

A kérdéseket előterjesztő Rechtbank Midden-Nederland (közép-hollandiai elsőfokú bíróság) bíróság megkeresésére az EUB megállapította, hogy az 5. cikket érintő kérdések hipotetikusak, mivel nem a multimédia-lejátszó eszköz értékesítésére vonatkoznak, hanem a „... a szerzői jogi védelem alatt álló műveknek megszakítás nélküli adatfolyam útján történő közvetítésére ...”. Mégis úgy vélte, hogy a kérdések összefüggésben állnak az alapügy tényállásával, sőt, az állásfoglalás szükséges ahhoz, hogy a tagállami bíróság az alapul fekvő ügyben határozni tudjon.¹³⁵

A fórum megismételte, hogy az 5. cikk (1) bekezdésének kritériumai konjunktív feltételek, és szigorúan kell őket értelmezni, mivel eltérést jelentenek az irányelv által megszabott főszabálytól, amely minden többszörözési cselekményhez a jogosult engedélyét követeli meg. Ennek határait a háromlépcsős teszt jelöli ki.¹³⁶

Mivel a jogosultak az időleges többszörözéshez és más felhasználáshoz sem járultak hozzá, így a bíróság vizsgálta, hogy a szóban forgó cselekmények a mű olyan felhasználására irányulnak-e, amelyet hatályban lévő rendelkezés nem korlátoz, és egyúttal a háromlépcsős tesztnek is megfelel. E helyütt visszautalás történt az FAPL-ügyre, amelyben megállapítást nyert, hogy a tévénezők szempontjából a dekódolóberendezésben végzett időleges többszörözési cselekmények tették lehetővé a védett műsorok megtekintését. Ezt a tevékenységet a bíróság ellenkező jogszabályi rendelkezés hiányában megengedettnek találta, mivel a műsort más tagállamban sugározták, és külföldi dekódolókészülékkel fogták azokat.¹³⁷

A Filmspeler-ügy nem hasonlítható a fentiekhez, mert a multimédia-lejátszók kifejezetten azzal kerültek reklámozásra és értékesítésre, hogy a kiegészítő modulok segítségével a felhasználók ingyenesen és engedély nélkül férhessenek hozzá védett művekhez. Ez a megállapítás érvényes az eszköz használata során készített időleges másolatokra is, amelyek sérelmesek a művek rendes felhasználásra, indokolatlanul sértik a jogosultak jogos érdekeit, mert csökken a művekre vonatkozó jogszerű ügyletek száma. Ez indokolatlanul károsítja a jogosultak jogos érdekeit.¹³⁸

¹³⁴ Uo. 20–21. pont.

¹³⁵ Uo. 54–58. pont.

¹³⁶ Uo. 59–63. pont.

¹³⁷ Uo. 67–68. pont.

¹³⁸ Uo. 69–70. pont.

A fenti levezetés után nem lehet csodálkozni a bíróság ítéletén: „... az 5. cikk (1) és (5) bekezdésének rendelkezéseit úgy kell értelmezni, hogy harmadik feleknek szerzői jogi védelem alatt álló műveket a szerzői jogi jogosult engedélye nélkül kínáló weboldaláról megszakítás nélküli adatfolyam útján való közvetítés révén megszerzett műveknek az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló multimédia-lejátszóra történő időleges többszörözésére irányuló cselekmények nem tesznek eleget az említett rendelkezésekben foglalt feltételeknek”.¹³⁹

Az EUB döntéseinek összefoglalása

Az vitán felül áll, hogy a többszörözés jogát az EU szerzői joga elismeri és védi a digitális térben végzett többszörözési cselekmények esetén is. Ugyanakkor az is megállapítható, hogy a jogalkotó által helyesen beiktatott időleges többszörözési kivételt az EUB igyekszik következetesen alkalmazni. Az ismertetett ügyek fejlődési íve illeszkedik abba az „aktivista agendába” (*activist agenda*), amelynek során az 1990-es években megalkotott szerzői jogi tárgyú irányelveket az EUB törekszik jogértelmezésével továbbfejleszteni.¹⁴⁰

Az Infopaq-ügyeket megelőzően nem volt egyértelmű, hogy milyen másolatokat fed pontosan az 5. cikk (1) bekezdése, illetve hogy mit kell érteni a jogszerű felhasználás kitétel alatt.¹⁴¹ Az EUB először értelmezve az időleges többszörözési kivétel és a 2. cikk egymáshoz való viszonyát,¹⁴² megerősítette, hogy a szerző saját szellemi alkotásának egyéni, eredeti jegyeit magán hordozó műrészeket digitális többszörözése a szerző engedélyéhez kötött.¹⁴³ Ezzel egyúttal Hugenholtz szerint az EUB megadta a szerzői jogi jogsértések harmonizált mércéjét (*harmonized copyright infringement standard*), amely láthatóan a kontinentális szerzői jogi hagyományokon nyugszik, már ami a mű és a szerző közötti egyéni, eredeti jellegű személyes kapcsolatot feltételezi.¹⁴⁴

Második körben már úgy ítélt az eljáró fórum, hogy a cikkek digitalizálása során a TIFF-fájlok létrehozása, majd azt követő automatikus törlődése nem zárja ki a közbenső jelleget,

¹³⁹ Uo. 72. pont.

¹⁴⁰ P. Brent Hugenholtz: Copyright in Europe: Twenty Years Ago, Today and What the Future Holds. Fordham Intellectual Property Media & Entertainment Law Journal, 23. évf., 2013, p. 514.

¹⁴¹ Guido Westkamp: Code, Copying, Competition: The Subversive Force of Para-Copyright and the Need for an Unfair Competition Based Reassessment of DRM Laws After Infopaq. Journal of the Copyright Society of the U.S.A., 58. évf. 3. sz., 2011. június, p. 693.

¹⁴² I. m. (141), p. 694.

¹⁴³ Mireillean Eechoud: Along the Road to Uniformity – Diverse Readings of the Court of Justice Judgements on Copyright Work. Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law, 3. évf., 2012, p. 68, 74. Vö. Tattay Levente: Az Európai Bíróság gyakorlata a szerzői alkotások digitális feldolgozása terén. In: Késérű Barna Arnold, Kóhidi Ákos (szerk.): Tanulmányok a 65 éves Lenkovic Barnabás tiszteletére. Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., valamint a Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara, Győr, 2015, p. 521.

¹⁴⁴ Hugenholtz: i. m. (140), p. 514. Vö. Eleonora Rosati: Originality in a work, or a work of originality: The effects of the Infopaq decision. Journal of the Copyright Society of the U.S.A., 58. évf. 4. sz., 2011, p. 798, 802–803.

mivel a cselekmény a műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges része. A többszörözési cselekmények egyetlen kizárólagos célt szolgálnak, amely esetünkben a szerzői művek jogszerű felhasználásának lehetővé tétele. Az időleges másolatoknak nincs önálló gazdasági jelentőségük, ha a jogszerű felhasználásból származó előnyökön túlmenően nem keletkezhetnek további előnyöket, másrészt pedig az időleges többszörözési cselekmények nem eredményezik e mű megváltoztatását. Az időleges többszörözési cselekmények nem sérelmesek a mű rendes felhasználására, és nem sértik indokolatlanul a jogosultak jogos érdekeit.¹⁴⁵

A Meltwater-ügyben ugyancsak teret nyert az 5. cikk (1) bekezdése. Az ítélet szerint a felhasználó számítógépének képernyőjén készült és a számítógép merevlemezének gyorsítótárában tárolt azon másolatok, amelyeket egy végső felhasználó egy weboldal megtekintésekor készít, eleget tesznek az 5. cikk (1) bekezdésének, mert időlegesek, járulékos jellegűek, és valamely műszaki eljárás elválaszthatatlan és lényeges részét képezik. Emellett a háromlépcsős teszt feltételeinek is megfelelnek, mivel nem bírnak önálló gazdasági jelentőséggel, ezáltal csorbítják a szerzők jogos érdekeit, és nincsenek hatással a szerzői mű elsődleges felhasználására.¹⁴⁶

Az FAPL-ügyben ugyancsak teret nyert az időleges többszörözési kivétel. Az EUB kimondta, hogy a műsorok vételét, azok otthoni megtekintését – amely a sugárzott műsorba ágyazott művek dekóderben, majd tévéképernyőn való időleges többszörözését is magába foglalta – az alkalmazandó szabályozás nem korlátozza, és így az ilyen vételt jogszerűnek kell tekinteni, ha valamely más tagállamból származó műsorról van szó, amennyiben arra külföldi dekódolókészülékkel kerül sor.¹⁴⁷ Ugyanakkor azt is kimondta, hogy a nyilvánossághoz közvetítés fogalma kiterjed a sugárzott műveknek a pubokban jelen lévő vendégek részére televízióképernyő és hangszórók segítségével történő közvetítésére.¹⁴⁸

Úgy tűnik tehát, hogy a vízvonal az 5. cikk (1) bekezdésének értelmezésénél a háromlépcsős teszt. Ez nyilvánvalóan kiderül a Filmspeler-ügyből. Hiába valósultak meg ugyanis a kivétel kritériumai, azok az (5) bekezdésbe ütköztek, mert a szolgáltatás nyújtására annak a ténynek a kifejezett tudatában került sor, hogy a végfelhasználók a segítségével szerzői jogi védelem alatt álló művekhez juthatnak hozzá ingyenesen és engedély nélkül, csökkentve

¹⁴⁵ *Justine Pila, Paul L. C. Torremans: European Intellectual Property Law.* Oxford University Press, Oxford, 2016, p. 310.

¹⁴⁶ *Pila, Torremans: i. m. (145).*

¹⁴⁷ *Van Echoud: i. m. (143), p. 66. Vö. Tito Rendas: Copyright, Technology and the CJEU: An Empirical Study.* International Review of Intellectual Property and Competition Law (IIC), 49. évf. 2. sz., 2018. február, p. 162.

¹⁴⁸ *Mario Cistaro: The interface between the EU copyright law and the fundamental economic freedoms of trade and competition in the digital single market: from the FAPL case to the decision in UsedSoft.* Queen Mary Journal of Intellectual Property, 6. évf. 2. sz., 2016, p. 139. Vö. *Tattay: i. m. (143), p. 524.* FAPL v. QC Leisure-ítélet, 211. pont.

ezzel a művek jogszerű forgalmát, és sértve a jogosultak művek hasznosításához fűződő érdekeit.¹⁴⁹

Az EUB döntései még egy dologra rávilágítanak. Az uniós szerzői jogi rendszer szerint híján volt annak, hogy a megfelelő rugalmassággal kezelje az új technológiai kihívásokat. Különösen igaz ez azokra a felhasználásokra, amelyeket egy tudományos, ipari technológiai rendszer, eljárás vagy eszköz tett lehetővé (*technology-enabled uses*), és amelyek tekintetében a szigorú szerzői jogi előírások szem előtt tartásával az eljáró tagállami bíróságok nem tudtak teret engedni a társadalmilag hasznos, innovatív műfelhasználásoknak.¹⁵⁰ Kivételek természetesen akadnak. Ezek közé pedig a fent felsorolt EUB-döntések besorolhatók, mert a luxembourgi fórum képes volt kellően rugalmasan értelmezni az előírásokat.¹⁵¹ Ahol pedig kellett, ott a háromlépcsős teszt segítségével szabott gátat a jogszerűtlen felhasználási törekvéseknek. Az EUB előtt zajlott eljárások kimenetele Rendas olvasatában alkalmas lehet arra, hogy a tagállami bíróságoknak irányt mutasson, amelyek így képesek lehetnek a technológiai változashoz igazítani a szerzői jog alkalmazását.¹⁵² Erre már csak azért is szükség lehet, mert ha szó szerint vennénk a szerzői jogi rendszer minden rendelkezését, akkor Pila és Torremans szerint internetfelhasználók milliói követnének el naponta milliónyi jogsértést, és nem nyílna kellő tér az innovatív, új technológiák előtt, hogy a (31) preambulumbekzdésben említett megfelelő egyensúly a jogosultak és felhasználók között zavartalanul megvalósulhasson.¹⁵³

Összegzés

A többszörözés jogát vitán felül fenn kell tartani az analóg, fizikai műpéldányok esetében és azon digitális műpéldányok esetében is, amelyek fizikai adathordozón jutnak el a végfelhasználóhoz. Ugyanakkor a megváltozott műfelhasználások meghaladták a többszörözés-rögzítés eredeti koncepcióját.¹⁵⁴ Arra sem igazán van lehetőség, hogy minden egyes másolási cselekmény bekövetkeztekor egyértelműen meghatározzák, hogy valóban létezik-e a másolat elég ideig.¹⁵⁵ A felhasználásokat nemhogy jogosítani nem lehet a hagyományos keretek között, hanem immár az értük járó díjazás sem jut el még olyan mértékben sem a szerzőkhöz, mint a 20. század második felében megjelent technológiai vívmányokra válasz-

¹⁴⁹ Rendas: i. m. (147), p. 173. Vö. *Petrik Bence Ferenc*: Filmspeler döntés: A nyilvánossághoz közvetítés jogának értelmezésével lép fel ismét az Európai Unió Bírósága az internetes kalózkodás ellen. Infokommunikáció és Jog, 16. évf. 68. sz., 2017. augusztus, p. 52.

¹⁵⁰ Rendas: i. m. (147), p. 154.

¹⁵¹ *Raquel Xalabarder*: The Role of the CJEU in Harmonizing EU Copyright Law. *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 47. évf. 6. sz., 2016. szeptember, p. 635.

¹⁵² Rendas: i. m. (147), p. 163.

¹⁵³ *Pila, Torremans*: i. m. (145), p. 311.

¹⁵⁴ *Zohar Efroni*: Access-Right: The Future of Digital Copyright Law. Oxford University Press, 2011, p. 247.

¹⁵⁵ *Aaron Perzanowski*: Fixing Ram Copies. *Northwestern University Law Review*, 104. évf. 3. sz., 2010, p. 1068.

ként kimunkált reprográfiai és üreshordozó-díjak esetében. Aplin ugyan nem beszél a többszörözés jogának kiüresedéséről, de ő is utal rá az *FAPL v. QC Leisure*-ügy kapcsán, hogy a többszörözés és a nyilvánossághoz közvetítés, mint a mű hasznosítására irányuló vagyoni jogok, fedik egymást.¹⁵⁶ Ezt az átfedést az *Infosoc*-irányelv nem oldja fel, sőt, nem is foglalkozik vele kifejezetten.¹⁵⁷ Éppen ezért fontos, hogy ott, ahol a nyilvánossághoz közvetítés joga is kielégítően tudja érvényesíteni a szerzők művek gazdasági hasznosításához fűződő érdekeit, a többszörözés jogának egyidejű, tág értelmezése magában hordozza a kockázatot, hogy a szerzői jogok a hozzáférés jogává válnak (*access right*),¹⁵⁸ mivel a művekhez való hozzáférés önmagában feltételezi azok többszörözését a felhasználás során, a kiindulópontban, ahol a többszörözött műpéldány elérhető, az átvitel során, amikor időleges másolatokat készülhetnek, és végül a végfelhasználónál, aki a hozzáférés formájától függően vagy időleges, vagy tartós másolatokat készít a műről. Az átfedés következtében egy jogellenes felhasználás egyszerre két vagyoni jogot is megsért, a jogszerű felhasználás pedig – mivel két önálló vagyoni jogról van szó – lehetőséget teremt a jogosult duplán való díjazására,¹⁵⁹ miközben lényegében csak egy vagyoni jog, a lehívásra hozzáférhetővé tétellel megvalósuló nyilvánossághoz közvetítés valósul meg,¹⁶⁰ amelynek a többszörözés csak technikai előfeltétele.

Mivel pedig napjainkban egyre szélesebb körben fordul elő, hogy nem a fizikai adathordozóról történik a műfelhasználás, hanem egy távoli szerverről, a felhőből töltjük le a tartalmakat, így – némiképp joggal – a jogosultak indokolhatónak látják, ha az egyébként többszörözésre épülő műfelhasználások ellenőrzése érdekében fenntartják az ellenőrzést e cselekmények felett.¹⁶¹ Ez Litman szerint egyet jelent azzal, hogy a jogosultak a többszörözési jog révén lehetőséget kaptak a fogyasztás (*consumption*) kontrollálására.¹⁶²

Ezzel szemben a nemzetközi és uniós szerzői jogi rendszer is ragaszkodik ahhoz az állásponthoz, amely tükröződik a BUE 9. cikkéhez fűzött nyilatkozatokban: többszörözésnek minősül minden olyan rögzítési, másolási cselekmény, amely hangfelvételen, játékgongora-tekercsen ölt testet. Ugyanígy illeszkedik a többszörözés joga alá a szoftverről készített másolat, akár forrás-, akár tárgykódban, bármely mű digitális másolata, legyen az CD-n, DVD-n, blueray-en, RAM-ban, ROM-ban, memóriakártyán vagy más tárolóegységen, függetlenül attól, hogy tartósan vagy időlegesen került rögzítésre, mivel az időlegesen rögzített

¹⁵⁶ *Tanya Aplin*: *Reproduction and Communication to the Public Right in EU Copyright Law: FAPL v QC Leisure*. *King's Law Journal*, 22. évf., 2. sz., p. 209–219.

¹⁵⁷ *Sari Depreeuw*: *The Variable Scope of the Exclusive Economic Rights in Copyright*. *Kluwer Law International BV, Alphen aan den Rijn*, 2014, p. 483.

¹⁵⁸ *Aplin*: i. m. (156), p. 219.

¹⁵⁹ *Depreeuw*: i. m. (157), p. 483–484.

¹⁶⁰ *Depreeuw*: i. m. (157), p. 485.

¹⁶¹ *Perzanowski*: i. m. (155), p. 1100–1101.

¹⁶² *Jessica Litman*: *Digital Copyright*. *Prometheus Books, Amherst, New York*, 2001, p. 28.

tartalom is egészen addig elérhető, ameddig a program futtatását le nem állították, a böngészőt be nem zárták, vagy a számítógépet ki nem kapcsolták.¹⁶³

A többszörözés jogának fenntartásához minden bizonnyal azért ragaszkodtak, mert az online felhasználásokra konstruált kommunikációs vagyoni jog is olyan cselekményeket foglal magában, amelyeknek a technológia által megkövetelt előfeltétele az adat többszörözési jog alá illeszthető felhasználása.¹⁶⁴ Yu, felidézve a 2013-ban elfogadott Zöld Könyv¹⁶⁵ megállapításait, maga is emlékeztet rá, hogy az időleges másolatok továbbra is uralkodók az olyan felhasználások esetében, mint a streaming, ahol a tartalmak nyilvánossághoz közvetítése során keletkező puffermásolatok (*buffer copy*) rendkívül fontos szegmensei a tartalom végfelhasználóhoz való eljuttatásának,¹⁶⁶ és nemcsak számítógépen, hanem az okostelefonokon is, amelyek maguk is kisméretű kézi számítógépként funkcionálnak.¹⁶⁷

Vagyis hiába változott a technológia, hiába nyitott újabb és újabb felhasználási lehetőségeket, ameddig a művek kiaknázása visszavezethető a róluk készített másolatokra, addig Depreeuw szerint a többszörözési jog is védelmet nyújt, ha a másolás maga a műben rejlő gazdasági haszon kiaknázásának kulcsa.¹⁶⁸

Fontos hangsúlyozni, hogy a kiüresedésről csak és kizárólag az olyan műfelhasználások esetében beszélhetünk, amikor a többszörözés valamelyik kommunikációs felhasználási cselekmény kivitelezésének eszköze. A fizikai adathordozóra rögzített műpéldányok esetében a többszörözés jogának változatlan formában fent kell maradnia. Az online felhasználások esetében – amelyek mára dominánssá váltak a művek fogyasztásában – az a kérdés, hogy sor került-e többszörözésre, és az jogszerű volt-e, egyre inkább irrelevánssá válik. Ez igaz a jogosultak tekintetében is, mivel az ő érdekeiket megfelelően védik az ezredforduló környékén elfogadott, széles körű kommunikációs jogok. Így Yu szerint a valódi dilemma az, hogy az egyes jogviták tárgyát képező online felhasználások összhangban álltak-e a

¹⁶³ *Jørgen Blomqvist: Primer on International Copyright and Related Rights.* Edward Elgar, Cheltenham, UK – Northampton, MA, USA, 2014, p. 107. Vö. *Perzanowski: i. m. (155), p. 1068.*

¹⁶⁴ Ehhez hasonló megközelítésen alapult a WIPO/UNESCO 1980-as években kimunkált, majd később elvetett „többszörözéelmélete” (reproduction theory). Ennek lényege, hogy a számítógépi felhasználások során a mű képernyőn történő megjelenítése és ezzel egy időben a tárolóhelyről való átvitele ugyanannak a többszörözési cselekménynek a részelemei, nem különíthetők el egymástól. A elektronikus terjesztés esetében a többszörözés joga „vezeti” (govern) a műveletet. Az elektronikus terjesztés meghatározásba beletartozik a nyilvánossághoz közvetítés és a sugárzás is mint védett felhasználások. Hogy ez az elmélet végül eltűnt a porondról, azzal magyarázható, hogy a tárgyalódelegációk nem fogadták el. Álláspontjuk szerint nem volt szó többszörözésről, mivel az csak a fizikai műpéldányokra vonatkozik. Sokkal inkább a művek nyilvánossághoz közvetítésére, illetve nyilvános előadására (public performance) került sor. Lásd. *Depreeuw: i. m. (157), p. 108.*

¹⁶⁵ *Green Paper – Internet Policy Task Force, US Department of Commerce, Copyright Policy, Creativity, and Innovation in the Digital Economy, 2013.*

¹⁶⁶ *Peter K. Yu: The copy in copyright.* In: *Jessica C. Lai, Antoinette Maget Dominicé: Intellectual Property and Access to Im/material Goods.* Edward Elgar, Cheltenham, 2016, p. 77.

¹⁶⁷ *Yu: i. m. (166), p. 88.*

¹⁶⁸ *Depreeuw: i. m. (157), p. 97.*

mindenkori szerzői jog céljaival.¹⁶⁹ Ez a cél Depreeuw szerint a művek gazdasági hasznosításának elősegítése kell, hogy legyen. A művekben rejlő, pénzben kifejezhető gazdasági előny az a kritérium, amely valóban megjelöli azt a mozzanatot, amikor a művek és teljesítmények realizálhatják a beléjük fektetett munka ellenértékét. Ez kapcsolódhat bármilyen felhasználáshoz, bármilyen technikai eszközzel, ha az hasznot hajthat. Példaként említi az online zenei streamingszolgáltatást, amely azzal ér el vagyoni előnyt, hogy zenei műveket tesz hozzáférhetővé, amiért cserébe előfizetési díjra és/vagy hirdetésekbe befolyó reklámbevételre tesz szert. Az, hogy e cselekmény során legalább időleges másolatok készülnek a műről, akár a hálózaton az adatátvitel során, akár a végfelhasználó számítógépén, annak memóriájában, nem értékelhető releváns felhasználási cselekményként, mert nem arra, hanem a hozzáférhetővé tételre épül a gazdasági előnyt célzó üzleti modell.¹⁷⁰ Még akkor is irrelevánsnak kellene tekinteni szerzői jogi szempontból a másolatot, ha a szolgáltatás – mint például a Spotify esetében – lehetővé teszi, hogy az offline zenehallgatás elősegítése érdekében a merevlemezre másoljon az alkalmazás zeneszámokat. Ezek a zeneszámok ugyanis egyrészt hatásos műszaki intézkedés által védettek a további többszörözéstől, de ami ennél is fontosabb, csak addig léteznek, ameddig az előfizetés él, és a szolgáltatás, valamint az azt elősegítő szoftveres alkalmazás a végfelhasználó oldalán elérhető, működik. Vagyis ezek éppen addig léteznek, ameddig a másik vagyoni jog, a hozzáférhetővé tétel gyakorlása ezt szükségessé teszi.¹⁷¹

A „másolás nélküli szerzői jog”,¹⁷² a „digitális dilemma”,¹⁷³ a „beleértett felhasználási engedély” és a „post-copy társadalom”¹⁷⁴ tehát azon jelenség elfogadását vagy elutasítását jelenti, amely szerint az online felhasználások során immár nem a hagyományos értelemben történik a műfogyasztás. A művek digitális adatfolyamban érkeznek, felhasználásuk során legfeljebb csak az adatátvitelhez szükséges időre többszöröződnék, akkor is automatikusan.¹⁷⁵

Stadler véleményét osztva Mulligan úgy fogalmaz, hogy nem is a másolás maga a probléma valódi gyökere, hanem a terjesztés, ez ugyanis az egyik fontos funkció, védett vagyoni jog, amelyhez a többszörözés joga kapcsolódik. A művek kereskedelmi forgalomba juttatásának ugyanis feltétele, hogy azok többszörözésre kerüljenek. Enélkül a terjesztés vagyoni joga sem tölthető meg tartalommal.¹⁷⁶

¹⁶⁹ Yu: i. m. (166), p. 89–90.

¹⁷⁰ Depreeuw: i. m. (157), p. 517.

¹⁷¹ Depreeuw: i. m. (157), p. 525.

¹⁷² Yu: i. m. (166), p. 89.

¹⁷³ Yu: i. m. (166), p. 92.

¹⁷⁴ Aaron Perzanowski, Jason Schultz: Legislating Digital Exhaustion. Berkeley Technology Law Journal, 29. évf. 3. sz., 2015, p. 1539.

¹⁷⁵ Yu: i. m. (166), p. 92.

¹⁷⁶ Perzanowski: i. m. (155), p. 1104.

A művek online terjesztéséhez¹⁷⁷ – nyilvánossághoz közvetítéséhez – kapcsolódik az az ellentételezési mozzanat, amikor a jogosult hozzájut munkája ellenértékéhez egy előfizetés, egy online tartalom letöltéséért a vételár elektronikus megfizetésével.¹⁷⁸ Ez a terjesztés pedig a nyilvánossághoz közvetítés vagyoni jogában testesül meg.

E nyilvánvaló tény elfogadása nem jelenti a szerzői jog feladását, és még csak a többszörözés eredeti koncepciójától sem kell teljesen megválni, ez nem is lenne reális.¹⁷⁹ A nyilvánossághoz képest viszont háttérbe szorul, mert azoknál az online felhasználásoknál, amikor a műről nem készül a végfelhasználói oldalon tartós másolat, a többszörözés a felhasználásnak pusztán a technikai eszköze. A művek gazdasági hasznának kiaknázása nem hozzá, hanem a nyilvánossághoz közvetítéshez kapcsolódik.¹⁸⁰ Mivel pedig az utóbbi felhasználási mód is képes kielégítő módon elérni a jogalkotó által kitűzött célt – nevezetesen a szerző megfelelő díjazását – a szerzői jog önmagában nem veszíti el a jelentőségét. A cél továbbra is a szerzők befektetett munkájának elismerése és a közönség szerzői művekkel való széles körű kiszolgálása. Ezt a nyilvánossághoz közvetítés és az új típusú felhasználási modellek immár sokkal hatékonyabban ki tudják elégíteni az online műfelhasználások esetében, mint a megelőző, többszörözési és terjesztési jogra építkező modell,¹⁸¹ amelyet ugyanakkor fenn kell tartani a fizikai műpéldányok hagyományos környezetében.¹⁸²

¹⁷⁷ Amikor az Infosoc-irányelv megalkotásra került, a jogalkotó különbséget tett offline és online piac között. Ez igen fontos distinkció, hiszen világosan elkülönítésre kerültek a digitális műpéldányok fizikai hordozóra „írt” formátumai azoktól, amelyek adatfolyamban, az internetes hálózaton keresztül érkeznek a felhasználóhoz. Amikor a két piac elkülönítése ilyen formában megtörtént, akkor az on-demand szolgáltatások a sávszélesség „szűk” volta miatt még nem voltak alkalmasak arra, amire ma már széles körben felhasználhatók. Mégis már a kilencvenes években élt a jogos félelem a jogosultakban, hogy az új piac el fogja csábítani a felhasználókat, akik így többé nem vásárolnak majd analóg műpéldányokat. Erre tekintettel sem került a többszörözés joga valódi revízióra, jöllehet az új gazdasági hasznosítási formák ezt indokolták tették volna. Lásd *Depreeuw*: i. m. (157), p. 206.

¹⁷⁸ *Christina Mulligan*: Copyright without copying. *Cornell Journal of Law and Public Policy*, 27. évf., 2017, p. 480.

¹⁷⁹ *Taina Pihlajarinne*: Should We Bury the Concept of Reproduction – Towards Principle-Based Assessment in Copyright Law? *International Review of Industrial Property and Copyright Law*, 48. évf. 8. sz., 2017, p. 973.

¹⁸⁰ Az Infosoc-irányelv vitája során nem volt egyetértés, hogy a többszörözés funkcionális vagy normatív megközelítését kellene elfogadni. Előbbi ellen érvként hangzott el, hogy az túlságosan kiterjesztené a többszörözés hatókörét, amely egyébként lényeges és velejáró eleme a nyilvánossághoz közvetítésnek. Erre később a jogosultak igényt alapíthatnának akár internet-hozzáférés szolgáltatók, akár végfelhasználó magánszemélyek ellen. Ugyanis minél szélesebb a hatókör, annál biztosabb, hogy lefed olyan „használatot”, mint például művek interneten keresztül történő böngészése, megvásárlása. Lásd *Depreeuw*: i. m. (157), p. 207.

¹⁸¹ *Mulligan*: i. m. (178), p. 481.

¹⁸² *Pihlajarinne*: i. m. (179), p. 973.